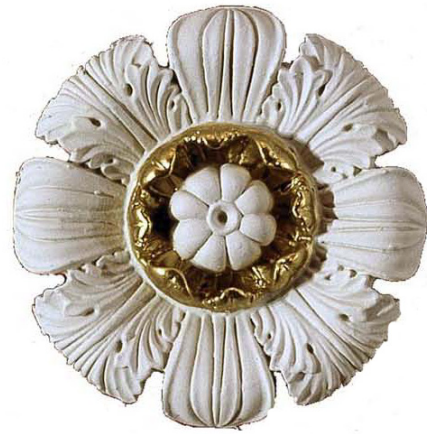

Lars Ole Bonde

**BENT LORENTZEN
- BARNDOM OG UNGDOM**

PubliMus

En skriftserie om musik

Lars Ole Bonde

Bent Lorentzen - barndom og ungdom

PubliMus nr. 40B-20

Århus, oktober 2020

Skriftserien Publimus

v/ redaktør Carl Erik Kühl

Klintevej 24

8240 Risskov

Tlf: +45 300707830 · e-mail: kontakt@publimus.dk

Redaktion:

Carl Erik Kühl (ansvarshavende)

Karsten Aaholm

Christina Dahl

Finn Jespersen

Henrik Marstal

Valdemar Lønsted

Henrik Nebelong

Lars Rosenlund Nørremark

Rasmus Rex Pedersen

Søren Schou

Thomas Teilmann Damm

Tryk: [Endnu ikke trykt]

ISBN [Endnu ikke trykt]

Lars Ole Bonde

BENT LORENTZEN - BARNDOM OG UNGDOM

Der er skrevet meget lidt om komponisten Bent Lorentzens barndom, opvækst og uddannelse frem til hans ansættelse på Det Jyske Musikkonservatorium i 1962. I dette bidrag fortælles der om familien og barndomshjemmet, om skolegangen og de tidlige studieår, om tidlige kompositioner og om studieårene på Musikvidenskabeligt Institut i Aarhus og Det Kgl. Danske Musikkonservatorium i København. Teksten er baseret på storebroren Jens Jørn Lorentzens ("Sjørn") notater, på materialer fra familiens arkiver, på komponistens egne håndskrevne erindringsglimt med titlen Memoirer, og på flere interviews med Bent og med Sjørn og hans hustru Dorthe.

1. juli 2020 Lars Ole Bonde

Barndomshjemmet og familien

Bent Lorentzen blev født 11. februar 1935 – som det tredje barn af i alt seks søskende i lægeboligen i byen Stenvad på Djursland. Stenvad er en lille by som ligger på strækningen mellem Randers og Grenå, og den skylder jernbanen sin eksistens, idet den blev til omkring en station på banen fra Ryomgaard til Gjerrild, der eksisterede 1911-1956. I dag har Stenvad under 300 indbyggere og landbrug er stort set det eneste erhverv, men i 1930erne var det en levende stationsby med masser af virksomheder: tørvestrøelsesfabrik, andelsmejeri, bager, cementstøberi, smedje, karetmager, snedker, tømrer, iskiosk, afholdshotel, maler, murer,

cykelværksted, damefrisør, barber, brugsforening, købmand, trikotagehandel, telefoncentral, bladkiosk, gårde – og altså en lægepraksis.

<https://vimeo.com/4458769>

1. *Kort smalfilm, optaget af Bent og Sjørn, som viser Stenvad i årene efter krigen: jernbanen, byen, det lokale gods, og skoven, hvor familien Lorentzen gik tur.*

Mathias Lorentzen (f. 21.8.1896) og hans hustru Margrethe (f. 28.12.1902) kom fra en lægepraksis i Hjordkær i Sønderjylland og overtog – efter flere mislykkede forgængere – praksis i den voksende stationsby, som de bedrev fra 1927-1972. I lægeboligen voksede seks søskende op: Bent havde 2 ældre og 3 yngre søskende.

*Lægefamilien Lorentzen.
Bent står næstyderst til højre mellem sin far og storebror*

Familien havde rødder i Sønderjylland, mens landsdelen var tysk. Mathias havde gået i skole i Flensburg og Hadersleben, men fik skolegangen afbrudt af militærtjeneste: Han deltog i 1. verdenskrig som værnepligtig tysk soldat, og han blev (efter genforeningen) uddannet som læge i Kiel og München. Især i München gik han til koncerter og opera. Mathias har skrevet beretningen ”Du har vel nok været heldig, Morfar” om sin tid i skyttegravene ved Somme, hvor nogle af historiens mest blodige slag fandt sted. Efter tre måneder var han så heldig ’kun’ at blive såret, og derfor skulle han ikke ud i yderste række igen.

Mathias spillede cello, og i Stenvad dannede han en klassisk trio med dygtige lokale musikere, ligesom han spillede med sine børn. Sjørn husker, at Mathias bestemte repertoire: først og fremmest Haydn, Beethoven og Schumann, og arbejdsformen: Hvert stykke blev normalt kun spillet igennem én gang, for sådan syntes Mathias det skulle være. I en lille håndskreven notatbog med små erindringsglimt og anekdoter – *Memoirer* – beskriver Bent spillekulturen i lægehjemmet på flere måder. Under overskriften ”*Konservatoriet*” i *Stenvad* står der fx:

I Stenvad hed det at snyde når man ikke fik alle noderne med i et stykke kammermusik. Rigtigere havde det været at kalde det at sjuske. Ingen gad nemlig øve sig før man spillede sammen (’det er kun tøsedrenge der øver sig’. Hvis det var for svært, sprang man det bare over).

I *Memoirer* har Bent beskrevet, hvordan han som barn komponerede:

Barnenoder: Kun imellem linierne. Jeg skrev noder før jeg kunne læse dem, og onkel Christian spillede dem for mig. Kun i mellemrummene; jeg fik at vide at man også kunne skrive på stregerne. Efterhånden kom der også fortegn. (...) Komponerede i tidlig barndom ud fra B i Bent. Brugte 2 Bér og troede at det var B-dur. Men det var g-moll! [tilføjet senere:] Moll var mere relevant åbenbart.

Forældrene frigjorde sig tidligt fra den indremissionske baggrund, men var aktive kirkegængere (i nabobyen Ørum; Stenvad fik først egen kirke i 1959), og faderen forventede, at børnene hørte efter og bagefter kunne gøre rede for, hvad præsten havde sagt i sin prædiken. Visse fritidsaktiviteter var bandlyst, fx dans, kortspil og tegneserier. Skak og domino var derimod tilladt. Familien var kulturelt meget aktiv og alsidig, men selektiv; faderen læste mange – lødige – bøger. Alle børnene fik ret tidligt instrumentalundervisning. I *Memoirer* beskriver Bent sine tidlige meritter som violinspiller:

I underskolen i Stenvad (Ulstrup) var der en førstelærer P. Pedersen og en andenlærer Frk. Konge. I skole hver anden dag. Hver sit hus med hver sin skolestue og lærerbolig. Legeplads imellem. Under krigen blev der indkvarteret flygtninge fra Østpreussen i skolen. Siden flyttede de ned på "hotellet". – Hos P.P. blev jeg sat til at spille violin til sangen. Det var en godt harpikset violin, lidt rusten, men spilbar. Jeg kunne så give toner og [spille] til lærerens degnesang. "Jeg ved, hvor der findes en have så skøn...". Når det foregik i E-dur, har jeg nok haft nogle problemer med Dis og løs D-streng (man mangler en finger). I hvert fald overtager lærer Pedersen violinen. Det husker jeg som nederlag. Et af problemerne med mit violinspil var at jeg satte fortegnene på efter gehør. Jeg vidste ikke engang hvad nøglehuls-C'et hed. Jeg husker [pastor] Tolsgård spurgte mig om netop den tone. Jeg vidste det ikke. Jeg har været 6-7 år, men 'ad organo' kunne jeg spille. Jeg husker også dur/moll skiftet Maggiore og Minore. Jeg havde ingen anelse om hvad det var for noget. Men når pianisten gik over i moll, så fulgte jeg da også med; der kunne godt gå et par takter. – Det var først da jeg fik systematisk klaverundervisning hos Tage Nielsen, at tonenavne, intervalnavne etc. blev indlært. Egentlig teori blev det dog ikke til.

Lorentzen beskriver kort nogle af sine tidlige kompositioner: ”*Bents Melodi*: som Tage Nielsen udsatte for trio, så jeg kunne høre den. *Løven*: Et stykke for klaver som 8-9årig. *Snestormen*: Også et karakterstykke. 8-9 år. *Til Åse*: Hørevenlig rumba-musik eller populær stil. 14-15 år.”

Sjørn blev sat til at spille cello, da Bent havde lært at beherske violinen, for så kunne de spille strygetrioer med deres far. Senere blev celloen Bents hovedinstrument, og han spillede også klaver. Der blev spillet meget kammermusik i hjemmet, dels med Mathias’ faste trio, dels med andre familiemedlemmer, der kom på besøg om søndagen. I radioudsendelsen ”Musikgæsten” 6.9.1997 erindrer Bent, hvordan ’familietrioen’ spillede Haydns *Klavertrio i G-dur*, hvor specielt finalesatsen (*All’ongarese*) gjorde stort indtryk på ham:

Jeg har sådan set spillet alle tre instrumenter i trio; jeg startede med violinen, blev senere ret ferm til at spille klaver, og til sidst gik jeg over til celloen, som blev mit konservatorieinstrument. Så jeg kender trio fra alle tre pladser. Cellostemmen er meget let, god at starte kammermusik med!

Bent husker, at Mozartbusten over klaveret i Stenvad fungerede som ’dommer’ over hans klaverimprovisationer: ”Hvis dét jeg sad og improviserede var for dårligt, så kunne jeg tydeligt se, at Mozart så vred ud. Smilet kom hurtigt frem igen, når jeg fulgt dur-mollreglerne.”

Da der kun var skolepligt hver anden dag, var børnene ofte hjemme, og så blev der sunget morgensalmer med mor Margrethe ved husets harmonium. Der blev også sunget flerstemmigt, mest på sommerferieture til mormors bondegård, hvor der var tre store, sangglade kusiner, som også inviterede deres yngre fætre og kusiner på rideture (på arbejdsheste), og der blev leget cirkus og teater. I radioudsendelsen fortæller Bent om sangkulturen i og omkring barndomshjemmet, og hvordan det senere gik op for ham, at den var meget anderledes end den man fx kunne opleve i hovedstaden:

Vi sang en del i hjemmet – salmer og sange, selvfølgelig også til jul. Min far sang også Schubert-Lieder, det lød faktisk slet ikke så dårligt. Men der var også folkemusik – jeg kan huske at jeg spurgte en af mine lærere på konservatoriet, Finn Høffding, om hvorfor han havde oversat så mange tyske børnesange til dansk – der var jo så mange danske børnesange og sanglege? Det viste sig, at Høffding, som var vokset op i et intellektuelt hjem midt i København, aldrig havde hørt disse sange. Det, jeg kendte og voksede op med, var hvad jeg vil kalde en 'præstegårdskultur', ret præget af Indre Mission i vores område, hvor det ikke var så velset med spillemandsmusik og balmusik. Så vi var henvist til hvad de store piger kunne lære os – og det var altså et ret stort repertoire af folkelige, mundtligt overleverede sange og sanglege¹ (som jeg også senere har forsket i og brugt, bl.a. i sangbogen "Ej Sikkelej"). Den sjoveste af dem var "Tre raske piger i en ring", hvor drenge og piger går hver i sin ring osv., med lidt skæve melodiske betoner (à la Haydn, som vi snakkede om tidligere), på tværs af de regulære taktslag.

<https://www.publimus.dk/wp-content/uploads/2020/10/tre-raske-piger.mp3>
Bent synger 'Tre raske piger'

Radioen spillede en vigtig rolle i hjemmet. Det var forbudt at høre ikke-klassisk musik, og søgefeltet på mellembølgeområdet var fyldt med små huskesedler om gode stationer med klassisk musik. Søndagens morgenkoncerter var meget stemningsfulde, og de større børn forventedes at kunne høre, hvem komponisterne til dagens program var. Også en grammofon med tilhørende klassiske plader blev tidligt anskaffet. Far Mathias var i alt dette den myndige – og legesyge – patriark, mens mor Margrethe var husets mere stilfærdige, gode ånd. Hjemmet var altså præget af musik, seriøs samtale og masser af festligt samvær (med Mathias som en altid velopløst taler) og selskabslege. I et interview trykt i programhæftet til operaen *Den Stundesløse* (Bonde, 1995) fortæller Bent noget om, hvordan hans særlige interesse for musikdramatik opstod:

Det ligger nok lidt i generne! Min far var måske ikke decideret 'operainteresseret', selvom han havde set alle Wagners operaer, da han studerede [i Kiel og München], men han var lidt af en spasmager og kunne i sine unge dage lave de frygteligste klovnumre, så man indimellem græd af grin. Min søn Morten Lorentzen er jo også kendt for et stort komisk talent, som mine døtre i øvrigt også har. Min kone Edith deler i høj grad min interesse for denne type udtryk. Og så tror jeg min kære kusine, operasangerinden Kirsten Schultz, har spillet en vis rolle. Hun kom meget i vores hjem, særlig i en række sommerferier, mens hun endnu var ukendt. Jeg spillede klaver til hendes ting, og blev klar over, hvordan det var at synge på dén måde. Jeg kan huske, at jeg syntes det var enormt kraftigt! Men senere fandt jeg jo ud af, at Kirsten Schultz' stemme slet ikke var så kæmpestor. Hun blev gift med Svend S. Schultz, som allerede dengang var en produktiv operakomponist. De besøgte os om sommeren, og jeg hjalp Svend med at skrive noder rent – det var meget lærerigt. Jeg tænkte, at det kunne jeg da også godt finde ud af. Det er en god gammeldags metode: at komme i lære hos en kunstner. Måske i virkeligheden en bedre måde end den meget akademiske facon, man griber det an på i dag. Hvis det skulle have været rigtig godt, skulle jeg jo også have fulgt det praktiske arbejde med opsætningen af operaerne, men det havde jeg desværre ikke lejlighed til. Kendskabet til den praktiske side af operaproduktion kom først senere.

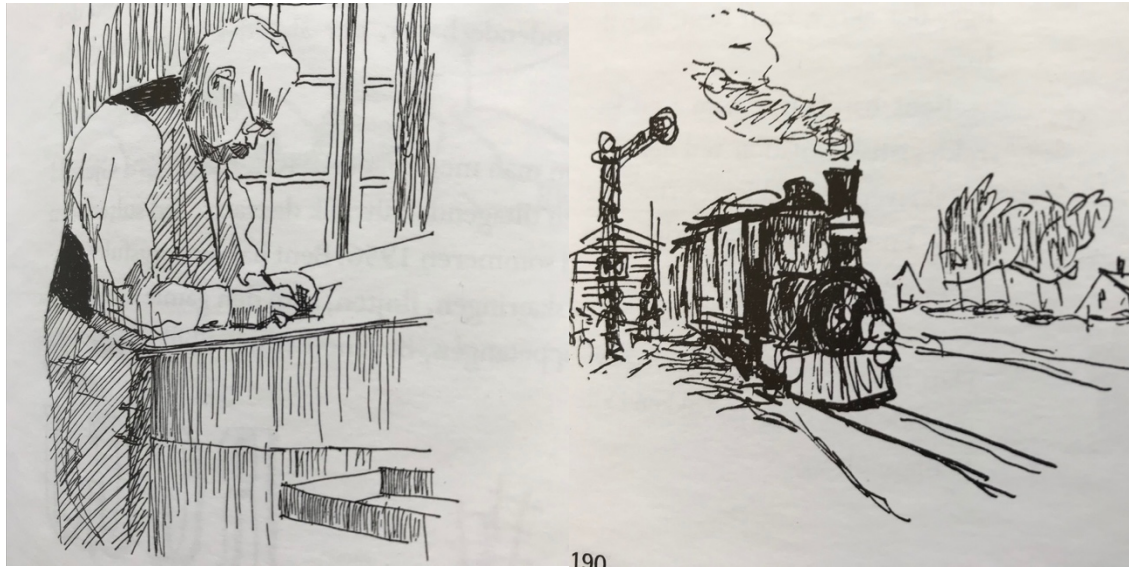
Familien havde om sommeren en "feriedreng", der oprindeligt havde været gæst i moderens barndomshjem. Det var den senere professor i teologi og idéhistorie Johannes Sløk, som blev kaldt Bo. Selvom om Sløk (f. 1916) var meget ældre end Lorentzen-børnene, havde de et nært forhold til hinanden, og Bent og Bo blev senere gode venner, som af og til arbejdede sammen.

Skolegang

Indtil 12års-alderen gik Stenvad-børnene i skole lokalt, derefter kom de til Ryomgaard Realskole. Ryomgaard lå på jernebanestrækningen, så den daglige rejse foregik med tog. I flere danske komponist-erindringsbøger – bl.a. Fuzzys ”Efterklang. Erindringer fra mit liv som musiker og komponist” (s. 123) og Poul Ruders’ ”Har man hørt så galt” (begge fra 2018) – fortælles der om tæsk og barske omgangsformer i fyrrernes og halvtredsernes (folke)skole. Sjørn understreger, at hans og Bents skoletid var præget af et godt skolemiljø – der blev ikke uddelt ørefigner, lussinger eller benyttet spanskør i Stenvad og Ryomgaard. I *Memoirer* husker Bent, hvordan overlærer Marius Dynesen (ansat på Realskolen siden 1918) gav sangkarakterer:

Tre høres, mens hele klassen synger. Dynesen bøjer sig ned med det ene øre. Resultat: den [min] laveste karakter, mg minus. [Fik ug i matematik og gymnastik].

I Ryomgaard startede skolekammeraten Jørgen Rygaard og Bent udgivelsen af skolebladet *Knaldperlen*. Teksterne blev skrevet på lægehusets skrivemaskine, Bent lavede tegninger direkte på stencils, og bladene blev håndkoloreret, når de var trykt. Bent udviklede også en teknik med at lave ultrakorte ”tegnefilm” på små tegneblokke, hvor han tegnede videre på aftrykket fra den foregående side. Mange af disse ”film” blev solgt til kammerater på skolen. Jørgen Rygaard husker, hvordan han og Bent også i nogle år stod for skolens elevforenings årsskrift, og skriver: ”Hvis ikke musikken havde fået ham – eller taget ham – kunne han være blevet en ferm illustratør.” (Rygaard, 1995, 2005)

I Ryomgaard Realskoles Elevforenings årsskrift 1960 har Bent bl.a. leveret tegningen af skolebestyrer Erik Munch ved skrivepulten, "en tung mand, alvorlig men også venlig", husker Jørgen Rygaard. Til højre Ryomgaard Gjerrild Grenå Jernbanes "lille tapre damplokomotiv, der blev spændt for sneploven i hårde vintre, som i 1947".

Bent var en kreativ dreng, men også krævende, seriøs og systematisk: han læste lektier på sit værelse, så snart han kom hjem fra skole. Så øvede han på violin og klaver – han havde ikke brug for ledsagelse eller pædagogisk assistance. Han var også optaget af at tegne og fortælle historier. Kort efter krigen fik Sjørn og Bent en småfilmsoptager og -fremviser i julegave. Det resulterede i flere små spillefilm og ikke mindst tegnefilm, hvor Bent stod for idéer og tegninger, Sjørn for teknikken. Flere af de gamle film eksisterer stadig, desværre uden den underlægningsmusik (ifølge rulleteksterne spillet af "The Stone Wat Symphonic Orchestra"), som Bent selvfølgelig stod for.

<https://vimeo.com/4293589>>

"Crazy-thrilleren" *Ostopsykopaten*

Gymnasietiden

Bent ville gerne have været på Aarhus Katedralskole, men hans gennemsnit fra realeksamen var ikke højt nok. Derfor tilbragte han årene 1951-54 på Vestjysk Gymnasium i Tarm som kostskoleelev og altså langt hjemmefra. I Tarm-årene spillede han flittigt, mest på klaver og cello, og han var meget aktiv i skolens teater- og musikliv – fik bl.a. startet et skoleorkester, ligesom han musicerede sammen med sin gymnasiekærester Kirsten Rahbek Knudsen. ”Faktisk fik jeg gymnasiet til at summe af musik,” siger han i en interview-artikel med Aarhus Stiftstidende 17.11.1963. Men det havde også nogle omkostninger, som det fremgår af samme artikel:

Musikinteressen tog saadan overhaand, at rektor fandt, at det gik ud over eksamenslæsningen. Det medførte for Bent Lorentzens vedkommende et spilleforbud, som, fortæller han, blev en stor oplevelse, ’fordi jeg illegalt måtte snige mig ud af skolen med instrumentet og spille med venner i byen.’

Han tegnede og malede også meget, og fra denne tid er bevaret fire komponistportrætter, som også dokumenterer et satirisk talent.

Sang- og musiklæreren på gymnasiet i Tarm hed Erik Riis-Olsen og var ifølge Bents notater i *Memoirer* ”ikke den bedste gymnasielærer i Danmark”:

Morgensangen skulle han ledsage på et harmonium og forsøge at transponere samtidig. Det gik ikke så godt... Når vi spillede triosonater for blokfløjte, cello og klaver, var det Kirsten og mig, der måtte rette ind efter ham, når han sprang et slag eller to. Han var desuden så nervøs, at han engang tabte fløjten.

I gymnasietiden fik Bent konstateret den sjældne, men livsfarlige øresygdom kolesteatom i mellemøret (også kaldet ”benæder”, fordi den ubehandlet langsomt nedbryder de små øreknogler). Han blev opereret på Aarhus Kommunehospital i 1955, men selvom operationen gik godt, medførte den en livslang, stærkt nedsat hørelse på venstre øre.

Rejsen til Salzburg 1955

Der var sjældent mulighed for længere familieudflugter fra Stenvad. Bent har selv nævnt, at en opførelse af Gershwins *Porgy og Bess* på Det Kgl.

Teater gjorde et stort indtryk på ham. Den blev opført i de sidste tre besættelsesår, så Bent har højst været 10 år gammel. Efter studentereksamen fik Bent en smuk gave af sin far: en tur til Musikfestspillene i Salzburg i 1955. Det var længe før opera- og festspilturismen var opfundet, så turen foregik i egen bil, skiftevis med Mathias og Bent ved rattet. De to øvrige deltagere var mor Margrethe og lillesøster Grethe. I Salzburg oplevede Bent for første gang koncerter og opera på højeste internationale niveau.

Musikstudier ved Aarhus Universitet og konservatoriestudier i København 1954-60

Bent blev optaget som musikstuderende ved Aarhus Universitet i 1954. Komponisten Knud Jeppesen var professor ved den forholdsvis nye uddannelse, som alligevel ikke var det helt rigtige for Bent. Han lyttede derfor opmærksomt, da komponisten professor Bjørn Hjemborg som gæstelærer anbefalede ham at studere komposition og musikteori i København.

Sjørn husker et usædvanligt familieråd, foranlediget af Bents ønske om at studere i København. Far Mathias var nervøs for, om Bent ville kunne leve af at være musiker, mens Sjørn var overbevist om, at Bent var noget særligt og nok skulle kunne klare sig. Bent fik sin vilje, og han bestod optagelsesprøven til Det Kgl. Danske Musikkonservatorium og begyndte der i januar 1957, med cello som hovedinstrument. Men bl.a. på grund af sin nedsatte hørelse på venstre øre skiftede han spor til musikteori, og han tog afgangseksamen fra konservatoriet i 1960. Komponisterne Vagn Holmboe, Jørgen Jersild og Finn Høffding var hans vigtigste lærere. I *Memoirer* skriver han kort og kritisk om dem alle tre. Om ”Den sære Holmboe” hedder det, at det var ubegribeligt, at han var professor i instrumentation, for han vidste ikke meget af værdi om dette. ”Men han havde noget kunstnerisk over sig, og havde tidligt valgt ståsted. Så kunne resten af verden rende og hoppe. (...) Da jeg naivt spurgte om jeg skulle lave nogle elektronmusikforsøg i et samarbejde mellem Metronomes 2

Lyrec-båndoptagere og elektronisk udstyr på Radiometer (via ingeniørbror Sjørn): Nej. Det syntes han ikke jeg skulle.”-

”Den frankofile Jersild” var Lorentzen heller ikke imponeret af: ”Han var som en stor del af teorigruppen på DKDM indædt konservativ. Værre end Holmboe. Thyboe, Westergaard, Hjelmborg var på Jersilds hold.” Høffding var ”en sand kommunist eller socialist. Vi lærte at tænke i de baner: PN [Per Nørgård], Ib [Nørholm], BL [Bent Lorentzen] (hvorimod Pelle [Gudmundsen-Holmgreen], Mogens WH [Winkel Holm] ikke helt var med på den linje)”. Som pædagog var Høffding en vigtig inspirationskilde, og man kan sige, at Lorentzen var med til at videreføre den kulturradikale musikpædagogik. (Bonde, 2015)

*Den unge musikstuderende Bent Lorentzen.
Bemærk Beethoven-masken på væggen!*

Citaterne viser, at Lorentzen ville noget andet med musikken end det, som konservatoriemiljøet lagde op til. Men udover den tidlige interesse for elektronisk musik var det endnu uklart, hvilken retning det skulle tage. I

Memoirer nævner han under overskriften *Stil* hvad der påvirkede ham – i kronologisk orden: ”Salmer og Højskolesange – Sanglege (folkeligt overleveret) – Wienerklassisk trio – Operasang – Historisk musik, opførelsespraksis – Pædagogisk musik – Romantisk musik, Mahler, Strauss etc.” - Et helt afgørende vendepunkt blev besøget i Darmstadt i 1965, hvor Lorentzen hørte Alban Bergs *Lyrisk Suite*, oplevede Boulez som forelæser, Kagels instrumentalteater, elektronisk musik (Stockhausen) og sonisk musik (bl.a. Charles Ives).

Kompositioner 1959-62

I de sidste konservatorieår og tiden frem til ansættelsen som teorilærer på konservatoriet i Aarhus var Lorentzen som komponist ”under indflydelse af sine læreres neoklassiske stil” (WH Komponistportræt, pjece 1969). Den første store komposition var en kantate til indvielsen af Stenvad Kirke 14.6.1959 med tekst af dr.theol. Johannes Sløk. Udover kusinen Kirsten Schultz medvirkede De studerendes Kor og Aarhus Studenterorkester samt medlemmer af Aarhus Byorkester under ledelse af Henning Refsgaard. Grenaa Folketidende (signaturen t-p) rapporterede:

Her mødtes fortid med nutid. Kantatens tre afsnit var: Fantasi om den skabte verden – Livets sande kontrafej – Kirken. Her samledes den mystisk religiøse filosofi og den modernistiske neo-ekspressionisme til en skønhed i ord og toner. En stor oplevelse og berigelse for de mange, der meget interesseret fulgte opførelsen af dette værk. Der er ikke tale om lokalpatriotisme, når man siger til komponisten Bent Lorentzen: Vi venter spændt på nyt. Kantaten lover godt.

I de tidlige 1960'ere blev det til mange pædagogiske arrangementer for skoleorkester, til skoleoperaerne *Troldgubben* og *Bro Bro Brille*, og ikke mindst til den pædagogisk nyskabende blokfløjteskole om ”Familien Blok”. Bent Lorentzen var 2.8.1958 blevet gift med Edith Kærulf Møller (f. 17.12.1934), som han havde mødt på musikstudiet i Aarhus. Bents

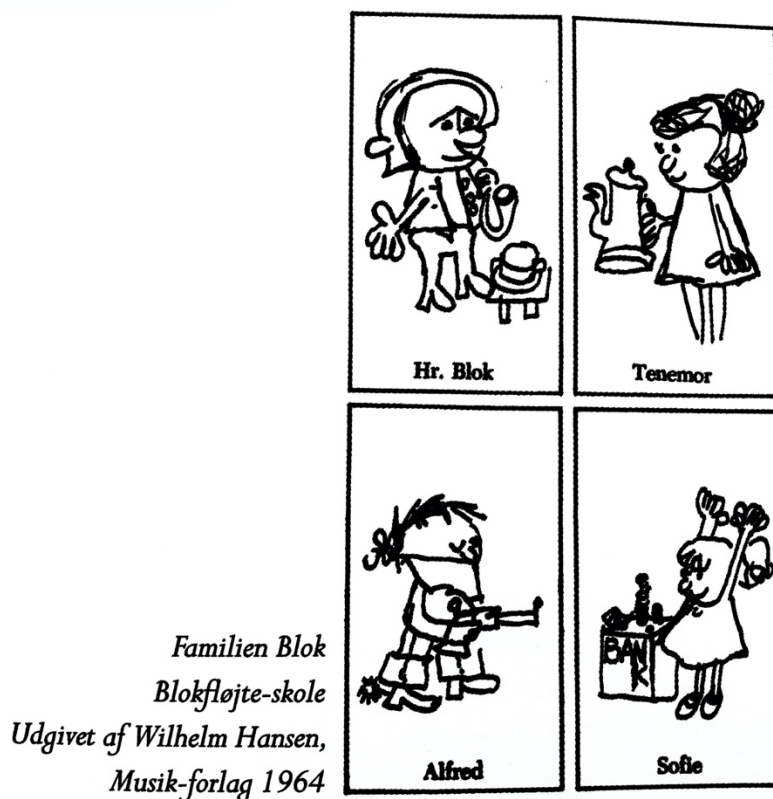
søster Birgit husker det unge par som ”inspiratorer for mange både i familien og udenfor. De indgik i en fuldendt harmoni og symbiose”.

Bent og Edith Lorentzen 1956

Edith droppede lige som Bent musikstudiet i Aarhus og tog i stedet lærereksamen på Frederiksberg Seminarium i 1959, med musik som linjefag. Deres samarbejde og gensidige musikpædagogiske inspiration fortsatte livet ud.

Den pædagogisk nyskabende blokfløjteskole *Familien Blok* (Lorentzen & Dupont, 1962; Dupont & Lorentzen, 1964), hvor børnene lærer noder og elementær spillet teknik via puslespil, nodelotteri og fantasifulde historier, kan ifølge Ediths bror Lars også læses som en delvist selvbiografisk tegneserie: Randers er blevet til Spillekøbing, og de to ældste børn, Mette og Morten, er blevet omdøbt til Sofie og Alfred (Møller, 2005).

Epilog: Billedkunstneren Bent Lorentzen

Der foreligger kun erindringsdokumentation af, at Bent Lorentzen komponerede som barn og ung, men der er ingen grund til at betvivle ordlyden i musikforlaget Wilhelm Hansens præsentationsfolder (1969): "allerede i sin tidlige barndom komponerede han små stykker til familiens musikaftener, og han fortsatte med at komponere i gymnasieårene." Den unge mand havde mange talenter. Som nævnt tegnede og malede han meget som ung, og et af de afgørende valg efter studentereksamen var, om han skulle vælge billed- eller tonekunsten som levevej. Han valgte som bekendt musikken, ikke som udøvende musiker, men som komponist, og den historie er delvis fortalt i kort form (Bonde, 2005, 2012) og vil blive udfoldet i større format i en kommende bog i serien "Danske komponister". Men det giver mening at afslutte dette portræt af 'komponisten som ungt menneske' med af et eksempel på hans arbejde med maleriet. I

1960'erne tog han ofte ud for at male sammen med Ediths far Christen og dennes venner. I *Memoirer* skriver Bent:

Svigerfar Kresten lærte mig at male med olie. Aldrig bruge sort. Den laver man af de andre farver. Det der kneb for ham, var stiliseringens kunst. Han blev rasende over Picasso. Der var ikke plads til anderledes tænkende. Svigermor Ragnhild sagde om alle billeder, at der var 'et godt lys i billedet', i hvert fald i Krestens landskaber med gule kornmarker og violette skyer. Og det var rigtigt nok i og for sig. Men han kom aldrig videre.

Der er bevaret en snes af Bents billeder. De fleste er i den naturalistiske stil, som ikke kun var svigerfaderens, men også en stærk tradition i dansk kunst endnu i 1950'erne. Man kan se en parallel i musikhistorien, hvor det tonalt funderede sprog var yderst sejlivet og stadig fremherskende i kunstmusikken i Bents teenageår. Der er et slægtskab mellem at forlade det figurative i billedkunsten og at forlade tonaliteten i musikken. Lad os afslutte dette essay med at gengive et enkelt Bent Lorentzen-maleri fra 1961, hvor stilisering, farvespil og perspektiv tydeligvis er vigtigere end realisme.

REFERENCER

- Bonde, L. O. (2005). Den folkelige avantgardist. Om lyd, vitalitet og humor i Bent Lorentzens musikalske univers. In L. Lorentzen & F. V Nielsen (Eds.), *Skriftfest. Bent Lorentzen og hans musik* (pp. 9–20). Hellerup: Koncert & Koncept.
- Bonde, L. O. (2012). Bent Lorentzen - Den folkelige avantgardist. Notater fra et forskningsprojekt, der tog en uventet drejning. *Danish Musicology Online*, 4, http://www.danishmusicologyonline.dk/arkiv/arkiv_.
- Møller, L. K. (2005). Den store Bastian - Blok. In L. Lorentzen & F. V. Nielsen (Eds.), *Skriftfest. Bent Lorentzen og hans musik* (pp. 49–54). Hellerup: Koncert & Koncept.
- Rygaard, J. (1995). Landsbybørn. In E. Lorentzen (Ed.), *I regnbuens spor. Festkrift for Bent Lorentzen. 60 års fødselsdag* (pp. 13–20). Smørum: ABC-tryk.
- Rygaard, J. (2005). Illustrationer: Bent Lorentzen og Aftenen slutter med fyrværkeri. In L. Lorentzen & F. V Nielsen (Eds.), *Skriftfest. Bent Lorentzen og hans musik* (pp. 189–195). Hellerup: Koncert & Koncept.

¹ I *Memoirer* skriver Bent, at ”sanglege i missionsmiljøet var erstatning for (syndig) dans til musik”.

Om forfatteren:

Lars Ole Bonde (f. 1951) er ph.d. og fhv. professor i musikterapi ved Aalborg Universitet samt fhv. professor II ved Center for Research in Music and Health (CREMAH), Norges Musikkhøgskole. Han har udgivet talrige bøger, bogkapitler og artikler om musikhistoriske, musikpsykologiske og musikterapeutiske emner, senest antologien ”Music and Public Health – A Nordic Perspective” (2018) og portrætbogen ”John Høybye: Det skal lyde godt... En dialogbog om dirigenten, komponisten, arrangøren, pædagogen og mennesket John Høybye.” (2019)

Oversigt over udgivelser 2007-2020

1-07. Mogens Christensen: Ugler i musen

Hvilke værdier bør dagens konservatorieverden satse på, og hvorledes kan de levendegøres i de krav og behov, der i dag er til kunst, uddannelse og forskning? Artiklen forsøger at formulere nogle muligheder for formidling af, om og med musik, der forener kunstnerisk praksis med videnskabelig teoretisering.

2-07. Fredrik Søgaard: Lyden af Viking

'Lyden af Viking' er en kompositionsproces, hvor virksomhedens medarbejdere komponerer musik, som skal afspejle deres oplevelser af deres virksomhed.

3-07. Carl Erik Kühl: Lytning og Begreb

Artiklen præsenterer en række begreber til brug ved beskrivelsen af, hvorledes et musikalsk forløb er bygget op. Begreberne er på en gang så enkle, at de kan benyttes af enhver – med eller uden musikalsk skoling – og så almene, at de kan benyttes på al slags musik.

4-07. Hans Sydow: Tonespace – mere end musik.

Tonespace er navnet på Vestjysk Musikkonservatoriums elektroniske projektuddannelse. Computeren er hovedinstrumentet, som bruges til at skabe, spille og formidle elektronisk musik og lydkunst. Tonespace er også navnet på et hus, som endnu ikke er bygget - et musikalsk eksperimentarium, hvor man skal kunne lege sig til erfaringer med lyd og musik.

5-07. Charles Morrow: Lydkunst i det offentlige rum

I disse år vokser mængden af lydkunstinstallationer i det offentlige rum i takt med, at vi bliver mere opmærksomme på vore auditive miljøer. Denne artikel beskæftiger sig med historien bag samt praksis omkring lydkunsten og fremsætter aktuelle strategier for nye projekter i det offentlige rum.

6-08. Elisabeth Meyer-Topsøe: Støtte gi'r glød, støtte gi'r brød!

Sopranen Birgit Nilsson (1918-2005) sang de mest krævende partier hos Wagner, Strauss og Puccini på verdens største operascener, til hun var langt op i 60'erne. Læs her om nogle af hendes vigtigste sangtekniske principper om en bæredygtig sangteknik.

7-08. Niels la Cour: Om Bachpolyfoniens rødder i Palestrinastilen

Kvalificeret indsigt i barokkens fugakunst kan næppe opnås uden et studium af dens indlysende stilistiske hovedforudsætning: Renæssancens vokalpolyfoni. Med artiklen har det været hensigten ud fra en række korrektionseksempler fra teoriundervisningen i Bachfuga at vise, hvorledes de foretagne rettelser bedst forstås gennem et kendskab til de bagved liggende og indirekte benyttede Palestrinaregler. Afslutningsvis bringes en række almene betragtninger omkring Palestrinas musikhistoriske betydning.

8-08. Orla Vinther: At skabe en interesse – fra et liv i musikformidlingens tjeneste

I artiklen beskæftiger forfatteren sig med de motiver, der ligger bag mange års virksomhed som musikteoretiker og musikformidler. Udgangspunktet er en fascination af den kunstneriske oplevelse og en optagethed af at finde og beskrive de formelle mønstre, hvori den kunstneriske oplevelse er forankret. En anden drivkraft har været interessen for værket som tidsdokument.

9-08. Eva Fock: Du store verden!

Med udgangspunkt i et konkret pædagogisk udviklingsprojekt for musikfaget i gymnasiet præsenteres og diskuteres forskellige tilgange til musikalsk mangfoldighed, multikulturel

pædagogik og musikundervisning i det flerkulturelle samfund – tilgange, som er relevante langt ud over gymnasieverdenen og som rækker langt ud over det flerkulturelle felt.

10-08. Leif Ludwig Albertsen: Brahms og Magelone

Brahms var selv usikker over for, om man skulle lade sine 15 "Magelone-sange afspejle en sammenhængende fortælling. I artiklen redegøres for bogen om Magelone siden middelalderen og der tages afstand fra gentagne forsøg på at se Ludwig Tiecks roman med indlagte sange og tekst som et stort, romantisk eventyr.

11-08. Palle Jespersen: Zoltán Kodály.

Komponisten, folkemusikforskeren og musikpædagogen Zoltán Kodály fyldte for nylig 125 år. Hans liv og værk præsenteres hér af formanden for Dansk Kodály Selskab, Palle Jespersen.

12-09. Peer Birch: De tre hjørnevokaler.

De tre så kaldte 'hjørnevokaler' er hjørnesten i klassisk sangteknik. I artiklen forklares dette med henvisning til resultater inden for nyere stemmeforskning, og i en række enkle øvelser vises det, hvordan man i sanguddannelsen drager praktisk nytte deraf.

13-09. Carl Humphries: Teaching Improvisation

Artiklen diskuterer begrebet 'improvisation', dets betydning i musikhistorien, og hvorledes improvisation på ny kan inddrages i klassisk musikundervisning.

14-09. Magnus Tessing Schneider: Mozart og hans venner.

Om uropførelsen af Mozarts opera Don Giovanni i Prag 1787 og om barytonen Luigi Bassis dramatiske og musikalske fortolkning af hovedrollen, der blev skabt netop med henblik på ham.

15-09. Ole Kühl: Musikhistoriens ikonisering: motown og bebop.

Er det ikoner, der skaber forandringer og fornyelser af musikken? To fortællinger fra det 20. århundredes afro-amerikanske musikhistorie, Motown og Bebop antyder, at der også kan være andre forklaringer.

16-10. Bendt Viinholt: Omkring Rued Langgaards første symfoni 'Klippepastoraler'

Komponisten Rued Langgaard (1893-1952) er en særling i dansk musikliv, der først 20-30 efter sin død blev anerkendt som en af de helt store. Som 19-årig havde han sin komponistdebut - og nåede måske sin karrieres højdepunkt - med den timelange Symfoni nr. 1. Originalpartituret til dette værk har haft en ejendommelig skæbne, og det er den, Bendt Viinholt udreder i sin artikel.

17-10. Leif Ludwig Albertsen: Goethe som sangskriver.

Goethes digt 'Kennst du das Land' stammer fra romanen Wilhelm Meisters Lehrjahre, hvor det synges af en ung, gådefuld pige, Mignon. Op til 90 komponister har tonesat digtet, heriblandt Beethoven, Schubert, Schumann, Liszt, Tjajkovsky, Hugo Wolf og Alban Berg. Artiklen beskæftiger sig med sangen, dens episke kontekst og med Goethes egen opfattelse af, hvorledes sange bør synges.

18-10. Johan Bender: Nielsens kantate

I 1909 skrev Carl Nielsen en kantate til Landsudstillingen i Århus. Artiklen beretter om dens usædvanlige - til dels dramatiske - tilblivelseshistorie, der tegner et billede af Carl Nielsens tid, liv og personlighed.

19-10. Mads Bille: Den Jyske Sangskole.

Lederen af Den Jyske Sangskole, Mads Bille, fortæller om skolens tilblivelse og udvikling i sine 10 første leveår - og om ideerne bag.

20-10. Finn Jespersen: Carmina Burana, Carl Orff og nazismen.

Den tyske komponist Carl Orffs værk Carmina Burana er ét af det 20. århundredes hyppigst opførte værker overhovedet, og det er højt værdsat selv af et publikum, der normalt ikke lytter til den såkaldte 'klassiske' musik. Værket blev uropført i 1937 og fejrede store triumfer i det nazistiske Tyskland under krigen. Hvad var Orffs forhold til nazismen? Er værket et 'nazistisk' værk?

21-12. Orla Vinther: At tolke et digt.

Schumanns 'Mondnacht' regnes blandt hans allersmukkeste bidrag til liedkunsten. Artiklen gør rede for det originale samspil mellem digt og musik.

22-12. Søren Ryge Petersen: Musik i TV.

Søren Ryge Petersen er kendt af de fleste for sine TV- programmer. Mange har også glædet sig over hans ofte overraskende, men altid træfsikre valg af musikken i programmerne. I sin artikel fortæller han om en række af de udsendelser, han har lavet, og om, hvordan han i det enkelte tilfælde fandt frem til lige netop dén musik.

23-12. Jørgen Erichsen: Kuhlau og klaveret.

Skønt Friedrich Kuhlau (1786-1832) af nogle benævnes "Fløjten Beethoven", kender de fleste især den nordtyske komponist for sonatinerne, som helt op til vor tid har figureret i et utal af klaverskoler. Jørgen Erichsen udgav i 2011 den første større biografi nogensinde om Kuhlau - komponisten, vi næsten tør regne for en af vore egne, idet han levede det meste af sit produktive liv i København.

24-13. Karl Aage Rasmussen: Klinkede skår

I 2009 præsenterede Karl Aage Rasmussen sit bud på en fuldstændiggørelse af Schumanns ufuldendte Fjerde Klaversonate. I artiklen giver han et kig ind i værkstedet og delagtiggør læseren i de overvejelser, han konkret har gjort sig, når han sidder med en enkelt stemme i højre hånd hér, tyve tomme takter dér, etc.

25-13. Thomas Vilhelm og Per Wium: Frank Zappa

2013 er 20-året for Frank Zappas død. I denne forbindelse har musiker og forfatter Thomas Vilhelm og DR-journalist og musikformidler Per Wium udarbejdet et biografisk indblik i Zappas person, musik og verdenssyn. Artiklen er en skriftlig pendant til en foredragssække, som Vilhelm og Wium tog hul på i efteråret 2013, men bygger på et årelangt arbejde med Zappas univers, der for Per Wiums vedkommende startede allerede i 1960'erne.

26-13. Henrik Nebelong: Wagners parallelle tertser.

2013 er 200-året for Richard Wagners fødsel. Men skønt Wagner er en af alle tiders mest biograferede personer, er Henrik Nebelongs Richard Wagner. Liv, værk og politik (2008) den første danske Wagnerbiografi i et århundrede. I sin artikel i PubliMus skriver han om et særlig signifikant ledemotiv hos Wagner ("de parallelle tertser"), giver en oversigt over dets forekomst og forsøger en samlet tolkning.

27-13. Manfred Eger: Således talte Hanslick.

Filosoffen Friedrich Nietzsches "opgør" med komponisten – og mennesket – Richard Wagner er meget grundigt undersøgt. Men hvor Nietzsche i grunden samlede sit mere professionelt musikalske og musikteoretiske skyts, har derimod ikke stået helt klart. Manfred Eger giver et meget veldokumenteret bud.

28-14. Mogens Wenzel Andreasen: Erik Satie – lille komponist med stor betydning.

Det diskuteres stadig, om Erik Satie var en stor komponist. Men han fik umådelig stor betydning for musikkens udvikling fra 1890'erne til i dag, både for en række komponister og for flere af det tyvende århundredes musikalske stilretninger. Artiklen præsenterer hans liv, værk og indflydelse.

29-14. Valdemar Lønsted: Byen uden jøder. Om den jødiske genius i musikbyen Wien 1867-1938.

Er der en by, hvor jødiske musikere, musikforskere, musikskribenter og musikforlæggere mere end alle andre byer har præget musiklivet, er det Wien. Historien om jøderne i "Musikbyen Wien" er lang og dramatisk. 1867 bragte jøderne i Østrig-Ungarn den forfatningssikrede frihed, de aldrig havde haft før, men omtrent 70 år senere er de stort set alle fordrevet af nazisterne. Hvordan gik det for sig?

30-14. Peter Wang: Lille Lise – og andre småtterier.

Forfatteren viser, hvor rigt og kompliceret selv en kort og enkelt opbygget melodi er i sin fænomenologi, når denne foldes ud i en dynamiske formanalyse, han præsenterer.

31-14. Thomas Agerfeldt Olesen: Reaktionær og moderne.

Artiklen handler om det harmoniske sprog hos den sene Richard Strauss primært belyst ved eksempler fra komponistens sidste instrumentale hovedværk *Metamorphosen*.

32-15. John Frandsen: Reaktionær og moderne – en messe for livet.

Anmelderne var begejstrede – og forbavsede – over John Frandsens 1½ time lange Requiem efter uropførelsen i 2013. For hvad er det dog, der kan få en komponist i det 21. århundrede til at tonesætte en tekst, der udtrykker et middelalderligt religiøst verdensbillede med rødder tilbage til oldkirken? Det spørgsmål er John Frandsen blevet præsenteret for mange gange. I sin artikel til PubliMus besvarer han det skriftligt.

33-15. Henrik Nebelong: *Aïda* – triumfmarcherende dystopi.

I 2013 fejrede PubliMus 200-året for Richard Wagners fødsel med bl.a. en artikel af Henrik Nebelong. Operaens anden gigant af samme årgang, Giuseppe Verdi, fejrer vi (forsinket!) med en artikel om komponistens måske mest elskede opera, *Aïda* – også denne gang af Henrik Nebelong.

34-15. Michael Fjeldsø, Søren Schou og Carl Erik Kühl: Kulturradikal musik – en rundbordssamtale.

Kulturradikalismen var en idéstrømning og kulturpolitisk reformbevægelse, der udfoldede sig eller havde virkninger igennem det meste af 20. århundrede. Samtalen drejer sig om musikkens plads i dette landskab. .

35-15. Johan Bender: Synet af Nielsen.

Artiklen fortæller om komponistens vej gennem livet og musikken med udgangspunkt i en række billeder, hvoraf flere sjældent vises, og som lægger op til mere ukendte anekdoter.

36-16. Henrik Marstal: Ansigtet bag ansigtet. Om Carsten Dahls indspilning af Bachs Goldberg-variationer.

Den internationalt kendte danske jazzpianist Carsten Dahl indspillede i 2014 sin unikke fortolkning af Johann Sebastian Bachs Goldberg-variationer for præpareret klaver. I den anledning lod han sig interviewe af Henrik Marstal, der sidenhen har bearbejdet interviewet til denne artikel.

37-16. Knud Sørensen. Suzanne Brøgger. Hanne Marie Svendsen. Trisse Gejl. Søren Ulrik Thomsen. Asger Schnack. Claus Handberg. Flere: "Mig og musikken".

Påbegyndt antologi med forfatteres beretning om musikkens betydning i deres liv og skabende arbejde. (Foreløbig kun i digital version)

38-16. Per Aage Brandt: Bellmans fødder – en metrisk meditation.

Artiklen præsenterer en ny semiotisk analyse af forholdet mellem sangens musik, metrik og prosodi og anvender den på Bellmans Fredmans Epistel nr. 12, "Gråt Fader Berg", hvor musikken og teksten samarbejder særlig tæt, så virkningen bliver oplevelsen af en art musikalsk teaterkunst. (Foreløbig kun i digital version)

39-16. Christina Dahl: Musikkens mange formål.

"Musikudøvelse styrker hukommelsen! Musikudøvelse styrker læse og regneevnerne! Musikudøvelse styrker de sociale relationer!" Ja, musik kan noget andet og mere end være musik. Men hvorledes med musikken og musikudøvelsen for dens egen skyld? Artiklen drøfter denne problemstilling såvel teoretisk som under inddragelse af eksempler fra praktisk musikundervisning. (Foreløbig kun i digital version)

40-17. Hans Henriksen: Per Nørgård – de unge år.

Første udgivelse i en antologi om markante danske komponister i 1900-tallet, som de erindres af personer, der har kendt dem personligt eller fulgt dem opmærksomt. (Foreløbig kun i digital version)

41-17. Per Vadmand: Duke Ellington og den store form.

Til forskel fra andre store jazzmusikere var Ellington i at udforske større og mere sammensatte former, der begrænser det improvisatoriske moment og derfor af mange kritikere blev betragtet som "ikke rigtig jazz". I sin artikel gennemgår Per Vadmand Ellingtons hovedværker i den store form med særlig vægt på 'Harlem-Suiten'. I web-versionen er der links til adskillige eksempler, så læseren kan lytte med! (Foreløbig kun i digital version)

42-17. Thomas Michelsen: Musikanmelderen skal invitere til debat.

Det er ikke helt nemt at forklare den professionelle musikanmeldelses berettigelse, og med de senere års strukturelle ændringer i medieverdenen er den kommet yderligere under pres. Michelsens artikel gennemgår problemstillingen historisk og systematisk, idet den argumenterer for, at musikanmeldelsen rummer et særligt potentiale, som også i dag kan komme vores fælles offentlige kulturliv til gode. (Foreløbig kun i digital version)

43-17. Niels Bille Hansen: Entusiastisk ambivalens. Om Thomas Mann og Richard Wagner.

Forfatteren Thomas Mann (1875-1955) havde et livslangt lidenskabeligt forhold til musik, der også prægede hans litterære værker. Som han selv udtrykker det: "Jeg skaber så megen musik, som man med rimelighed kan skabe uden musik." Richard Wagner er oplagt den komponist, der har betydet mest for ham. Men hans indstilling til Wagner ændrer sig hele tiden i takt med de dramatiske forandringer i Tysklands historie og udviklingen i hans eget forfatterskab. (Foreløbig kun i digital version)

44-18. Leif Balthzersen: Musikken på Shakespeares teatre. En kort introduktion.

Shakespeares tid i det elizabethanske England betegner en blomstringsperiode inden for såvel teater som kunstmusik. Men i dag ved man faktisk kun lidt om den musikalske praksis på teatrene: hvilken plads musikken havde – for slet ikke at tale om, hvordan den lød. (Foreløbig kun i digital version)

45-18. Christian Munch-Hansen: Saxfonisten med Helligåndens ild.

Den store jazzsaxofonist John Coltrane, som døde i 1967, er ikke blot musikalsk blevet en legende. Den afrikansk-ortodokse kirke i USA har kanoniseret ham som helgen, og i et lokale i Fillmore Street 1286 i San Francisco har han fået sin egen kirke, Saint John Coltrane African Orthodox Church. Her er Coltranes musik hver søndag centrum for gudstjenester, og hans eksempel har givet kirken en stærk social profil med fattighjælp, kamp imod racisme, politivold og kapitalistisk boligpolitik. (Foreløbig kun i digital version)

46-18. Thomas Teilmann Damm: Bernard Herrmanns 'Vertigo'.

Vertigo er kendt som titlen på et af Alfred Hitchcocks filmiske mesterværker, men i samarbejdet med komponisten Bernard Herrmann løftes værket op i en unik syntese mellem det filmiske og det musikalske. Thomas Damms artikel indeholder både en række generelle overvejelser om film og filmmusik og en fremstilling af samarbejdet mellem Hitchcock og Herrmann. (Foreløbig kun i digital version)

47-18. Lars Ole Bonde: Fra Høffding til Høybye.

I 1980 og 1986 skrev komponisten Finn Høffding (1899-1997) to breve til komponistkollegaen John Høybye (f. 1939). Han giver hér udtryk for sin oplevelse af et nært (ånds)slægtskab, henover generationskløften på et halvt århundrede. Er der en forbindelse mellem den kulturradikale musiktradition i mellemkrigstiden, repræsenteret ved Høffding, og Høybyes arbejde som komponist, pædagog og dirigent i den kolde krigs tid. (Foreløbig kun i digital version)

48-18. Jørgen I. Jensen og Michael Fjeldsøe: Projekt Nielsen.

En dialog mellem forfatteren og teologen Jørgen I. Jensen og prof. Michael Fjeldsøe om Carl Nielsen som dansk komponist i en europæisk musikkultur. (Foreløbig kun i digital version)

49-19. Karl Aage Rasmussen: Haydn og historiens luner.

"Haydn, Mozart og Beethoven", siger vi. Men i dag er denne Wienerklassikkens treenighed nok lidt af en tilsnigelse. Det er, som om Haydn sakket agterud. Karl Aage Rasmussens artikel gør rede for, hvordan musikkulturen har opfattet Haydn og hans betydning fra hans egen tid og til i dag, godt 200 år efter hans død. (Foreløbig kun i digital version)

50-19. Peter Nissen: Langgaard, Liszt og det moderne.

I årene 1887-1890 besøgte den unge komponist og pianist Siegfried Langgaard flere gange Franz Liszt i Weimar. Hans breve hjem til moderen og kæresten giver et interessant billede af masterclass-kulturens begyndelse i 1800-tallet. Liszt bekræfter Langgaard som kunstner og introducerer ham i moderne udtryksformer. Siegfried Langgaard var far til Rued Langgaard. (Foreløbig kun i digital version)

51-19. Steen Chr. Steensen: Paraden, tomheden og Den store Krig

Paris lå tæt på krigsfronten i 1. Verdenskrig, og hér udviklede sig en verdensfjern fin-de-siècle dyrkelse af det æstetiske side om side med eksperimenterende avantgarde. Et ikonisk eksempel på et avantgardistisk værk er balletten Parade, som i denne artikel beskrives og belyses i sin sammenhæng med krigen. (Foreløbig kun i digital version)

52-19. Henrik Marstal: Upåagtet Danskhed

Artiklen kan betragtes som et supplement til Marstals biografi fra 2019 om komponisten Else Marie Pade (1924-2016). Med fokus på hendes særlige hverdagsnationale kunstpraksis som pionerkomponist inden for det internationale elektroniske musikområde i perioden 1954-1958 undersøger den, hvad forfatteren betegner som hendes "upåagtede danskhed". (Foreløbig kun i digital version)

53-20. Jens Cornelius: Gruppen for alternativ musik.

Hvad skete der i det danske klassiske musikliv i ungdomsoprøret? Midt i det frodige anarki fremstod i København ca. 1968-72 "Gruppen for alternativ musik". Forfatteren optegner kronologien for Gruppens eksistens på basis af kilder og samtaler med to af de vigtigste medlemmer, de dag fremtrædende danske komponister Hans Abrahamsen og Ole Buck. Artiklen præsenterer links til musikoptagelser, der aldrig før har været offentliggjort. (Foreløbig kun i digital version)

54-20. Karl Aage Rasmussen: Bach, Gud, Luther og påskemordet.

Langfredag 1724 blev den første af Johann Sebastian Bachs passioner, Johannes-passionen, uropført i Leipzigs Nikolaikirke. Hvad hørte menigheden, hvad tænkte de, hvad gik gennem hovedet på dem i løbet af de omkring to timer en opførelse varer? Vi har ingen kilder. Forfatteren forsøger at skrive sig ind på begivenheden under en musikalsk, historisk, biografisk og teologisk synsvinkel. (Foreløbig kun i digital version)

55-20. Brahms og Wagner uden vibrato?

Der er - på mange måder - stor forskel på det, som var symfoniorkestrenes klanglige ideal og almindelige praksis helt frem til Mahler, og det, vi i dag i alle medier tager for givet. Det gør forfatteren rede for sin artikel under anvendelse af et væld af video- og lydeksempler.